

SLOVENE

Velja po pošti:
za celo leto naprej K 26.—
za pol leta " " 13.—
za četrt leta " " 6.50
za en mesec " " 2.20

V upravnishvu:
za celo leto naprej K 20.—
za pol leta " " 10.—
za četrt leta " " 5.—
za en mesec " " 1.70

Za pošlj. na dom 20 h na mesec.

Posamezne štev. 10 h.

Inserati:
Enostop. petlivrst (72 mm):
za enkrat 13 h
za dvakrat 11 "
za trikrat 9 "
za več ko trikrat . 8 "
V reklamnih noticah stane enostopna garmondvrsta à 26 h. Pri večkratnem objavljenju primeren popust.

Izhaja
vsak dan, izveniš nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2 (vhod čez dvorišče nad tiskarno). — Rokopisi se ne vračajo; nestranskost pisma se ne sprejemajo. Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod

Upravišstvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2. — Vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. Upraviškega telefona št. 188.

Fejervary še pokvari.

Baron Fejervary je razpečal svojo sibilinsko knjigo ter razočaral radovedno javnost. Najbujnejša domišljija si ne ustvari lepše bodočnosti, fata morgana ne naslika divnejše pokrajine kakor stari general baron Fejervary. Uresničiti želi stari rek ponosnih Arpadov: „Extra Hungariam non est vita, etsi est vita, non est ita.“

Baron Fejervary hoče vsem dati vse. S polnimi rekami siplje darove med viteški narod. Vsi, ki znajo brati in pisati in so 24krat praznovali svoj rojstveni dan, bodo pognani na volišče, da volijo mažarske peslance. „Sedanji volivni red — pravi Fejervaryjev program — izključuje najširše sloje čistega mažarstva.“ Ali ni škoda za „ogrski narod“, ako se na leto izseli do 300.000 oseb? Vsi ti ostanejo doma, da se množé ter uživajo bogate darove nove dobe.

Dveletna vojaška služba, brezplačen pouk v ljudski šoli, nove tovarne, kmetijski zavodi, razdelitev veleposestev med male kmete, pospeševanje raznih malih obrtov, nove železnice, nove vodne ceste, zavaranje delavcev za starost, slučaj nezgode in nemoglosti, pokojnina za zasebne uradnike, brezplačni zdravniki, pritaneji za vse zasluzne državljane, nov trgovinski zakon, progresivni davki, neodvisni uradniki, višje uradniške in duhovniške plače; še mnoge drugih lepih, koristnih in potrebnih reči je baron Fejervary razstavil v zlatih lencih na vladni mizi, ki se kar šibi pod težo darov.

In kdo se drzne dvomiti o dobri in resni volji ogrskega ministrskega predsednika? Mi ne. Prepričani smo, da gospod Fejervary vse to izvrši, ako ostane na krmilu vsaj 30 let, dobi zanesljivo večino v zbornici in čudodelne ministre, ki morejo iz kamnov delati kruh, iz česmina vinske trte, iz osata banaško pšenico, iz močvirij mastne travnike, iz Slovakov, Slovencev, Hrvatov, Srbov, Rumunov, Rusinov in Nemcev pristne Mažare. Prav nič se ne čudimo, ker še danes baron Fejervary ni našel finančnega ministra, ki bi kakor bajeslavni Kurens iz bukevega listja delal zveneče celine. Gotovo so cenjeni možje iz drugega peštanskega okraja obmelknili ter na stežaj odpirali usta, ko je baron Fejervary odložil debeli zvezek proroške knjige.

In vendar ne moremo trditi, da bistro oko zapazi na vladni mizi, kar še ni bilo nikjer in nikoli. Mnogo, morda vse, najdemo uživotvorjeno, izvršeno v raznih evropskih deželah. Toda to vse združeno v enem programu, ki naj se izvrši v štirih, petih letih, je ironija. V prvi vrsti je treba v to mladeniške žilavosti, titanske moči, nadčloveške volje, izrednega duha, pa trdne vere, ki prestavlja gore. V drugi vrsti potrebuje vlada nekaj let, da prouči razna vprašanja in sestavi načrte zakonov. Tretjič potrebuje zanesljive večine, četrtič nemških milijonov. In vse to do 19. grudnia!

Da, čast in slava možem, ki vsaj žele lepe, dobro, koristno in potrebno. A ves program je ideal za daljšo dobo let. In ideal ostane vsaj za viteškega barona Fejervarija ves državni socializem, teorije čiste demokracije.

Vsa koalicija, tudi grof Tisza z večino liberalne stranke so se vzdignili proti vladi, ki stoji kot osamel skala sredi političnega

vrtnica. Vlada je general brez armade. Da si ustvari armado, hoče vlada iz tal dobiti političnih novincev, razbiti stare kadre in pod novo zastavo zbirati ubežnike in rezerviste. To je tudi edina logična posledica, vprašanje je le, ali valovi novih volitev vržejo na vladno ladjo zanesljivo večino ali odneso s krova pogumnega in drznega kriminalarja.

Nas Avstrijce pa je naravnost razočaral nov program. Kaj je vzrok triletne ogrske krize? Mažarski šovinizem, ošabnost mažarske aristokracije, ki zahteva samostojno Ogrsko z mažarsko armado. Baron Fejervary in njegova desna roka, minister Kristoffy, pa s svojim programom še prekašata Košuta in njegove aristokratske zaveznike. Ljudska šola se podržavi, to je p o m a ž a r i. Strokovnih, srednjih in višjih šol itak nimajo Nemažari. Koalicija zahteva 80 do 90 poveljnih mažarskih besed v armadi. Baron Fejervary pa si misli: Tudi priprost vojak si kakor papagaj priuči nekaj besed, in če so kitajske. Zakaj bi se vojak ne moral učiti mažarskega jezika? Torej mažarsčina budi obvezni jezik tudi za nemažarske polke. Tako se zadene žebelj na glavo, ki naj zabije krsto nemažarskim narodom.

Baron Fejervary ponuja tudi splošno volivno pravico, a neče priznati enake, ker takoj dostavi, da mora strogo varovati „državne in narodne koristi“ mažarske države. Dalje baron Fejervary milostno dovoli skupno carinsko ozemlje z Avstrijo še do l. 1917. Torej 12 let naj še Avstrija svoje carinske dohodke meče v mažarsko vrečo, da si utrdi svojo industrijo in potem zapre mejo avstrijskim izdelkom.

Kdor je pričakoval, da baron Fejervary razbije koalicijo in pokliče na volišče vse ogrske narodnosti proti anarhiji mažarskih grofov in baronov, ta se je grozno varal. — Baron Fejervary je Mažarom odprl oči, da morejo več doseči, nego le mažarski poveljni jezik. Ako so dunajski krogi upali še mirnim petom rešiti obliko dualizma, jim je baron Fejervary to upanje korenito pokvaril.

Revolucija v Rusiji.

Carjev razglas o ustavi ni pomiril duhov. Iz vse Rusije prihajajo jako resna poročila o plenjenju in opustošenju. Došla so o položaju v Rusiji sledeča poročila:

Anarhija v Peterburgu.

V Peterburgu je vse razburjeno in oblasti ne store ničesar, da bi uredile razmere. Prebivalstvo terorizira mala množica. Takozvana „družba“ je nevoljna, ker ne store oblasti ničesar, da bi umirile socialistične revolucionarne kroge.

Priredili so monarhistične demonstracije, ob katerih so se vršili boji med monarhisti in prekučih. Med demonstranti so bili tudi vojaki in mornarji, ki so nosili rdeče trakove. Vojaki pozdravljajo rdeče zastave in neki častnik je oddal svoje sabljo zastavonoši rdeče zastave, čes, naj obesi sabljo na zastavo.

Vstaši so korakali po Peterburgu in zahtevali, naj izpuste jetnike. Baje namerava odstopiti Trepov. Dne 1. t. m. so razkropili vojak izgreznike. Vršili so se manjši boji. Položaj je kritičen. Stavka je včeraj še trajala. Predvčeršnjim so poizkušali vstaši naval na ječe. Pri tem so metali bombe, ki so ranile mnogo oseb. Vstaši so sklenili uporabljati dinamit toliko časa, dokler ne izpuste vseh političnih jetnikov in ne odpravijo obsednega stanja. Vstaši v celi Rusiji so dobili ukaz, naj osvobodijo s silo vse jetnike. Naznanili so, da bodo razrušili

vse brzojavne in železniške proge, kakor tudi vodovode.

Poročajo, da namerava car preklicati ustavo, dokler ne nastane zopet mir. V političnih bojih 1. t. m. je bilo ubitih 15, ranjenih pa 80 oseb. Vlada namerava baje pozvati Nemčijo, da napravi red na Poljskem. Vsi peterburški vhodi so zastraženi. Včeraj popoldne ob štirih se je zbralo na peterburških ulicah 20.000 mož. Trepov je zapovedal množico razgnati s silo. Dve osebi sta bili ubiti, 20 pa ranjenih. Dijaki so jako razburjeni, ker je zaprto peterburško vseučilišče. Večkrat so navalili na vseučilišče, a so jih odbile garde pri drugem navalu. Neki dijak je ubil vojaka. V kazanski katedrali je bil velik ljudski shod, ki so ga razgnali kazaki in orožniki. Železniški promet je zopet pretrgan. V Moskvo ne vozijo več vlaki. Prekucuh zahtevajo, naj se izžene sedanja vlada v pregnanstvo in proglasi ljudovlada.

„Voss. Ztg.“ opisuje položaj sledeče: Položaj osvetljuje spletke med Trepovom in Wittejem. Sodijo, da je izdal Trepov zadnji ukaz zato, da pomiri lastno vest, ker želi streljati na ljudstvo, da dokaže carju, kam privede prizanesljivost. — Iz Berlina poročajo, da je bilo včeraj v Peterburgu umorjenih več častnikov. „Berliner Tageblatt“ poroča, da namerava vlada proglasiti najbrže v petek diktaturo. Baje je protivladno gibanje nekoliko ponehalo. Delavstvo je izprevidelo, da je vlada sklenila s krvjo zadušiti nemire. V Peterburgu so razdeljevali včeraj oklice, tiskane na rdečem papirju, ki zahtevajo, naj car odstopi. Peterburški odbor stavkujočih je sklenil, da danes ob 12. opoldne konča stavko.

„Köln. Ztg.“ poročajo, da je bil 1. t. m. shod na peterburškem vseučilišču, ki so se ga udeležili tudi častniki. Ljudstvo je živahno pozdravljalo častnike.

„Magd. Ztg.“ poročarajo iz Peterburga: Car je dovolil vse zahtevane reformne stranke, splošno pomiloščenje političnih kaznjencev in odstop Trepova. To je povzročil Witte, ki je postal diktator, kateremu se mora ukloniti tudi veliki knez Vladimir. V kratkem objavijo carjev razglas o pomiloščenju in tiskovno svobodo.

Splošna stavka v Kotki.

V Lübek je došlo brzojavno poročilo, da je izbruhnila splošna stavka 1. t. m. v Kotki.

Nemiri v Sevastopolu

so se pričeli 1. t. m. zvečer. Izgrezniki so napadli vojske, ki so ubili dve ženski. Neki general je ukazal vojakom naj se umaknejo. Ljudstvo je nato poslušalo govore in pelo marseillaiso. Nato so napadli ječo in zahtevali, da morajo izpustiti jetnike. Vnel se je boj, v katerem sta bila ubita dva, ranjenih je pa bilo 22 vojakov. Med 50 dijakov in policije je bil 1. t. m. popoldne pouličen, pri katerem so streljali iz revolverjev.

Boji v Moskvi.

Včeraj so zborovali moskovski odvetniki. Zahtevali so, naj odstopi Trepov in se sodnijsko zasleduje moskovski metropolit, ker je razširjal spise, v katerih je pozivjal ljudstvo, naj napada opozicionalce. Mestni zastop so pozvali, naj ustanovi meščansko stražo. Včeraj so otvorili železniški promet na progah iz Moskve v Kursk, Kijev, Voronež, Rjezan, na Ural in v Vjasmo. Predvčeršnjim sta se spopadli v Moskvi dve četi, prekucijska in monarhistična. Prekucuh so nosili rdeče zastave, monarhisti pa rusko zastavo in podobe carjeve in carice. V boju med obema množicama je bilo ubitih in ranjenih mnogo oseb. Prekucuh so premagali konservativce in jih pognali v beg. Ranjenih je bilo 10 oseb. Prekucuh so nato osvobodili 200 političnih kaznjencev. Na mnogoštevilnih shodih 1. t. m. so izjavljali, da carjev ukaz ne daje zadostnih garancij. Zahtevali so pomiloščenje in ljudsko zastopstvo izvoljeno po demokratiških načelih.

Anarhija v Odesi.

V Odesi je bilo včeraj popoldne krvavo klanje. Stevilo ubitih cenijo na štiri do pet tisoč oseb. Vstaši so kot zbesnele zveri in streljajo brezobzirno. Prebivalstvo je streljalo iz hiš na prekučuhe. Ceste so temne. Čuti je bilo streljanje iz pušk in pokanje bomb.

Na Aleksandrovem prospektu je bil ubit neki general. — Palačo generala Kaulbarsa straži pol stotnije kazakov. Kazaki so poizkušali zgraditi pred palačo barikado, a so jih razkropili metalci z bombami.

Kazaški poveljnik je bežal preoblečen iz mesta, da je ušel ljudstvu. Judje se brabro branijo. V mestu je proglašeno vojno stanje, a vojaštvo je popolnoma brezdelavno. Poročajo tudi o nemirih na kmetih.

General Kaulbars ne stori ničesar, ker misli, da nastane mir, ko zmanjka vstašem streliva. Baje oborožuje policija vstaše.

Vstaja na Finskem.

Finski generalni gubernator je sprejel odposlaništvo, ki ga je pozvalo, naj odstopi. Rekel je, da kot vojak tega ne stori brez carjevega dovoljenja. Obljubil je pa vložiti prošnjo za odstop. Iz Uleaborga poročajo, da so ustavile vse oblasti svoje delovanje izven magistrata. Odslovili so gubernatorja, župana in policijskega načelnika. Zaprli so vse šole in trgovine. Na Finskem je splošna vstaja. „Matin“ piše: Položaj na Finskem je postal vsled splošne stavke obupen. Stavkajo celo policisti. Za red skrbe meščanske straže, ki so sestavljene iz dijakov in delavcev. Kavarne so izpremenili v lazarete. Dne 31. oktobra so javno odstopili gubernator knez Opalenski in vsi častniki. Na javnih poslopjih so odstranili rusko in razvili finsko zastavo.

Vstaja na Rusko Poljskem.

V sosnoviškem rudarskem okrožju je množica pognala v beg dve vojaški sotniji, ki sta hoteli delavcem zabraniti vhod v Sosnovice. Pobili so mnogo kazakov in delavcev, ki so hoteli vzeti množično orožje. Delavci so vdrli pred okrajno policijsko sodišče, kjer so oprostili vse jetnike in zaprli okrožnega policijskega načelnika in dva policijska uradnika.

Boj v Minskem.

Kakih 10.000 oseb je 1. t. mes. zahtevalo osvoboditev političnih jetnikov. Vojaki so streljali na množico in ubili ter ranili več oseb. Množico so razkropili.

Krvavo klanje v Poltavi.

Kazaki so 1. t. mes. napadli v Poltavi množico, ki je čakala na obljubljeni oprostitve političnih kaznjencev. Ubitih in ranjenih je bilo mnogo oseb.

Protijudovski izgrede.

Protijudovski izgrede so bili v Kičenevem. V Smiferopolu je bil krvav boj med judi in krščanskim prebivalstvom. Judje so streljali na nek domoljubni izpreved, množica je nato napadla jude in jih veliko pomorila ter oplenila judovske prodajalnice. Končno so napravili red vojski.

Zemstvo v Tveru.

Zemstvo v Tveru je bilo napadeno 1. t. m. ponoči. Člani zemstva so se utrdili in pozvali policije na pomoč. A tako policija, kakor tudi vojski niso nastopili proti množici, ki je oblegala zemstvo. Končno je množica zažgala poslopje in članom zemstva ni preostalo drugega, kakor pobegniti. Množica je pa pobila nato še več članov zemstva.

Boji v Kijevu.

Včeraj po noči so se ponovili krvavi boji v Kijevu. Množica je vdrla v mestno dvorano, kjer je odstranila carjevo podobo. Vojaštvo je oddalo tri salve. Zaprli so 300 vstašev. Množica je raztrgala na kosce nekoga moža, ki je s carjevo podobo z nekoga balkona nagevoril množico. V Kijevu so oplenili vse judovske trgovine. Včeraj popoldne so priredili v Kijevu izpreved, ka-

teremu na čelu so nosili carjevo podobu z ruskim orlem in krono. Muežica je pogrinjala ceste in glasno pozdravljala izpreved. Častniki so vdrl v banko bogatega juda Eppsteina. V Kijevu so oplenili stanovanja bogatih judovskih milijonarjev in velike judovske zaloge za suknjo. Judje so ustanovili stražo, ki so jo pa razporedili vojaki s strelji. Policija se je pridružila množici, ki je plenila judovske zaloge. Načelnik mestne uprave knez Trubeckoj je brzojavno prosil Witteja za pomoč in opozarjal, da policija noče posredovati.

V Vjasni

so oplenili in razdrli judovski mestni del.

Uporne vojaške čete.

„Hamb. Nachr.“ poročajo, da so prenehali s prevozom vojaških čet iz Vzhodne Azije, ker se je del čet uprl proti častnikom.

Vstaja železničarjev.

Policija je razpedita z vso brezobzirnostjo v Lodzu shod železničarjev. Lodzko prebivalstvo se je pritožilo. Eydkunski postni urad je poslal nazaj 7000 za Rusijo namenjenih poštnih zavojev. Pretrgana je brzajavna zveza med Frideriko in Peterburgom. Promet z ladjami med Stokholmom in Finsko je pretrgan.

Protijudovski izgredi

so bili v Nišnjem Novgorodu, kjer je oplenila množica judovske prodajalnice. Judje so izžvali množico, ker so priredili izpreved z rdečimi zastavami na čelu. Tudi iz Rostova ob Donu, Kijeva, Novgoroda in Černozona poročajo o napadih na judje, ki jim požigajo tudi hiše. Množico razburja, ker se trdi, da so judje povzročili in da vodijo revolucijo. V Rostovu gori del mesta. V Kazanu so ustanovili dijaki in delavci 400 mož močno meščansko stražo. V Kurganu in Taškendu so razkropili vojaki mirne čete demonstrantov.

Vojaški nemiri na Ogrskem.

„Pesti Naplo“ poroča iz Kološa, da razdeljujejo socialisti brošure, v kateri se ostro napada stotnik Alesi, ker je spravil v ječo 32 vojakov. Stotnik je poveljeval oddelku bolnih vojakov, ki so morali izvrševati službo po dnevi in patrolirati po noči. Meštvo se je moralo uriti po dnevi več ur. Več mož je presilo stotnika, naj jih oprosti nočne službe. Stotnika je to tako zjezilo, da je ukazal pritožiteljem ekserciranje do popolnega utrujenosti. Vojnemu sodišču je pa naznanil pritožitelje kot upornike. Pritožitelji so bili obsojeni v 14dnevno, do 4mesečno ječo, podčastnike so pa degradirali. Častniki vojnega sodišča niso razumeli maršarščine, obtoženi pa ne nemščine. Socialisti groze, da bo maščevalo ljudstvo obsojence z vstaje.

V Szatmaru je bil dne 1. t. m. krvav spopad na cesti med vojaki. Desetnik 5. pehotnega polka Russt je ustavil na cesti nekoga huzarja, ki ga ni pozdravil. Huzar se je spriljal z desetnikom in bila bi se najbrže strelja, da bi ne bil posredoval neki orožnik, ki je vzel huzarju sabljo in zahteval, naj mu izroči orožje tudi desetnik. Nato sta se strelja orožnik in podčastnik. Orožnik je odsekal v boju desetniku desno roko in ga večkrat ranil. Desetnika so prepeljali nezavednega v bolnišnico, orožnika in huzarja je pa odvedel neki častnik na vojaško poveljništvo.

Kriza na Ogrskem.

Letos dvora ne bo v Budimpešto. Vlado ni zadovoljen s političnim položajem na Ogrskem in nevoljen je tudi na osebne napade, ki se jih priobčili nanj opozicijski listi.

Vlada namerava razpustiti one komitete, ki se ji upirajo.

V torek je zboroval izvrševalni odbor združenih strank. Obsodili so Fejervaryjev načrt, češ, da ima znak podkupovanja. Vlada hoče s svojimi neizvedljivimi obljubami ali motiti javnost ali pa namerava vzbujati davke. Odbor je izjavil, da hoče braniti ustavo in da so Fejervaryjeve obljube neizvedljive, ker jih penja vlada, ki je odvisna od dvora in armade.

Mnogo liberalnih poslancev je nameravalo, da se pridružijo Fejervaryju. A ker je nastopil proti njemu Tisza, so pričeli omahovati. Vsled tega se ustanovi nova napredna stranka šele prihodnje tedne.

Krvavi izgredi na Dunaju.

Včeraj se je vršil na Dunaju v Sofijni dvorani shod za splošno in enako volivno pravico. Shoda se je udeležilo približno 15.000 oseb. Po shodu so odkorakali zborovalci pred zbornico, kjer je govorilo več govornikov, med njimi tudi Daszyanski, ki so tudi napadali dinastijo. Množica je nameravala nato korakati pred dvor, a so jo ustavili policisti na Schwarzenbergovem trgu. Med množico in policisti se je unel krvav boj, v katerem je bilo ranjenih približno sto oseb. Demonstranti so obmetavali policijo s kamni in so ranili več policistov.

Italijanske utrdbe na meji.

Že dolgo časa dela na italijanski meji, južno od Ianichena, 160 vojakov iz Turina. Ti gradijo italijansko utrdbo Colle Piccolo, fort, ki bo posebno velike važnosti. Colle Piccolo leži med Laggio in Vigo in tvori podaljšek gore Tudajo. Dviga se nad tremi dolinami, nad Pieve del Cadore, nad Aurenco, Comelico in Maurio. Na zunaj ne kaže zidanje pozicije nič nenavadnega, ker se vsa dela vrše v notranjosti gore. Vsake približanje je najstrožje zabranjeno. Tudi zidajo, da je ljudem nemogoče zapopasti in spoznati posameznosti trdnjave, ker se oddelki delavcev vedno menjajo z enega dela trdnjave na drugega. Dne 20. t. m. se vojaki vrnejo v svojo garnizijo nazaj in se bo delo nadaljevalo šele ob polovici bodočega majnika. V treh letih bo fort zgrajen.

Spor med Turčijo in vele-vlastmi poravnani?

Iz Berolina poročajo, da bo poravnani spor med Turčijo in vele-vlastmi po posredovanju Nemčije najbrže na miren način. Vele-vlasti dozvaj Turčiji še niso izročile ultimata.

Nemško brodovje pred Peterburg.

Nemško brodovje je odplulo iz Memela proti Peterburgu. Tudi križarica Lübeck je odplula. Brodovje je odplulo, da posreduje depeše med nemškim poslanstvom v Peterburgu in nemškim ministrstvom za zunanje zadeve. Nemški cesar je ponudil za posredovanje depeš tudi ruskemu poslaniku v Berolinu nemške torpedovke.

Vzhodna Azija.

Iz Tokia poročajo, da so izpustili Japonci pet trgovskih ladij, ki so jih zaplenili po 5 septembra.

Iz Kantona poročajo, da so umorili Kitajci 28. m. m. v Ljenšanu pet ameriških misijonarjev, dva moška, dve ženski in enega otroka.

Vstaja v Afriki.

O jako vročem boju med nemškimi vojniki pod poveljništvom nadporočnika Lemerna in vstaši pri reki Oranje poročajo iz Berolina. Vstaši so bili prisiljeni se umakniti, a nemški vojaki so bili tako utrujeni, da niso mogli zasledovati sovražnika. Vstaši so imeli velike izgube.

Deželni zbor kranjski.

(Seja dne 3. novembra.)

Današnja seja se je jako zakasnila, ker je bila v zadevi dogodkov v Sori deputacija iz Sore pri g. dež. predsedniku. Deputacija je vodil dr. Tavčar.

Ob tri četrt na 11. dopoldne odprl dež. glavar sejo. Zapisnikar čita zapisnik prejšnje seje.

Barbo blamiran.

Hribar se oglaš k besedi k zapisniku, ter vprašuje, zakaj toliko časa ni bilo nobene seje, ter pravi da so njegovi somišljeniki prepričani, da noče dež. glavar podpisati s tem obstrukcijske taktike, a ti presledki se predolgi. Dež. zbor naj deluje, zato je sklican.

Dež. glavar pravi, da je že zadnjič povedal, da bo sklical načelnike, da obravnavajo o predlogih za volilno reformo. On je sklical že v soboto to sejo, ker pa je baron Schwegel bil bolan, njegov namestnik v klubu veleposestnikov grof Barbo je pa moral biti pri izkušnji v kmetijski šoli na Grmu, zato je bilo sklicano posvetovanje v ponelelek ker so pa bili vmes vsi sveti, mu ni preostajalo drugega nego sklicati dež. zbor danes. Kar se tiče podpiranja obstrukcije, ne zasluži on predbacivanja.

Grof Barbo pravi, da od njegove strani ne bi bilo zapreke, ako bi bilo posvetovanje v četrtek ali petek.

Dež. glavar: Takrat so bili pa drugi zadržani. Dr. Susteršič je imel nujno knežsko obravnavo pri sodišču. Če ima eden pravico sklicevati se na zadržanje, ima drugi tudi. Tisti, ki se spodbujajo, naj bi pogledali v prejšnjih letih zapisnike, ko on še ni bil deželni glavar, kolike presledka je bilo med eno in drugo sejo.

Hribar: Takrat so bili pa odseki voljeni, odseki se delovali.

Dež. glavar: Saj so bile na dnevnem redu volitve v odseke, naj bi jih torej gg. poslanci izvolili. Zato mene ne zadene krivda.

Barbo pravi, da je podal svoja pojasnila le, ker se je deželni glavar samo nanj skliceval.

V spomin poslanca Pakiža.

G. dež. glavar se spominja umrlega poslanca Primoža Pakiža. (Poslanci vstanejo s svojih sedežev). Bil je še pri zadnji seji, a danes je njegov sedež prazen. Bil je izredno marljiv poslanec in prijazen tovariš. Deželni poslanec je bil od l. 1873. za volivni okraj Kočevje Ribnica-Vel. Lašče, kjer je bil skozi 33 let vedno izvoljen. To najbolj kaže, kolike zaupanja je užival pri svojih volivcih. Bil je izvoljen v vse avtonomne za-

stope. Posebne zasluge si je stekel kot član komisije za uravnavo zemljiškega davka. Hvaležni so mu bili vsi prebivalci tega kraja. Pri pogrebu so žalovali, kakor za očetom. Govoril je vedno odkrito, pri prepričanju, brez strahu in zamere. Zato naj po trudapolnem delovanju počiva v božjem miru. To se je zabeležilo v zapisnik današnje seje.

Naznanila dež. glavarja.

Dež. glavar naznanja, da je deželni poslanec Mejač zadržan udeležiti se današnje seje. Došlo so razne peticije, med drugim prošnja družbe sv. Cirila in Metoda.

Prošnje.

Dež poslanec dekan Arko je vložil prošnje učiteljske vdove Marije Kogej v Idriji za povišanje podpore njenemu bolnemu sinu.

Občina Zminec prosi, da se izpremeni volivni red za deželni zbor.

Občina Rosalnica je po dr. Susteršiču izročila prošnjo za izpremembo dež. volivnega reda na podlagi splošne in obligatorične volivne pravice.

Poleg tega je bila prečitana še cela vrsta prešenj, ki so se oddale odsekom. Več prešenj so vložili posl. dr. Zitnik, Povše, Pfeifer, dr. Susteršič, Jaklič.

Volitve rediteljev in verifikatorjev.

Izvoljeni so bili na predlog posl. Hribarja vslikom soglasno za reditelja posl. Pirca in baron Apfaltrern za verifikatorja posl. dr. Schweitzer in grof Barbo.

Dve interpelaciji. — Meščanska šola v Postojni. — Župnik v Sori. — Gostje na galeriji.

Poslanec Arko in tovariši interpelirajo g. dež. predsednika v zadevi meščanske šole v Postojni, s katero se že pet let čaka kljub vsem sklepom.

Nato čita zapisnikar interpelacijo v zadevi „vmešavanja politične oblasti glede župnika v Sori“. Liberalci hočejo z Bretovo afero ovidno uprizoriti velik humbug. Prizor je jako zanimiv. Dr. Tavčar je kar na svojo roko zahteval 40 galerijskih vstopnic in jih vsled znane „nepripravnosti“ deželnozborskih uradov tudi dobil. Te vstopnice je dobil za zapeljane kmete iz Sore, ki so prišli na galerijo. V Tavčarjevi loži je zadovoljno gledal prizor župnik Brce, poleg njega je sedel župnik Vrhovnik. (?) Interpelacija omenja okr. glavarja Crona, ki je baje dejal: „Die politische Behörde gibt nicht nach“ in omenja postopanja orožnikov. Interpelacija vprašuje, kako opravičuje dež. predsednik postopanje okr. glavarja, in ali hoče v bodoče kaj takega zabraniti in če hoče preiskati to zadevo, pri kateri se je okrajni glavar vtikal v stvari, ki mu niso nič mar. Na interpelaciji je prvi podpisan dr. Tavčar.

Na čast došlim Soranom moramo povdarjati, da se se tekom interpelacije popolnoma mirno vedli in da niso povzročili tistih škandalov, katerih je dr. Tavčar od njih pričakoval. Pozneje so zelo pazno sledili izvajanjem dr. Susteršiča za volivno pravico. Vsak je dobil vtis, da ti mišni ljudje ne morejo biti take surovine, kakor jih „Narod“ popisuje. Na galeriji so lahko videli, da so jih Brce, Kolenc in Grmek čisto napačno poučevali. Videli so, da so na svetu veliko važnejše ljudske zadeve nego pa boj za fajmoštre v Tavčarjevi loži.

Nujni predlogi. — Volivna reforma.

Najprej čita zapisnikar nujne predloge posl. Susteršiča in tovarišev za splošno in enako volivno pravico za dež. zbor in posl. Hribarja nujni predlog, naj se pozove vlada, naj predloži državnemu zboru predlogo za splošno in enako volivno pravico z garancijo svobodne volitve.

Učiteljske plače.

Poslanec Hribar in tovariši so vložili nujni predlog za izboljšanje učiteljskih plač.

Železnica Trebnje-St. Janž.

Posl. Povše, dr. Zitnik, Košak, dr. Schweitzer in tovariši so nujno predlagali:

Uvaževaje, da je dež. zbor že v svoji seji dne 3. marca l. 1897. priznal potrebo in korist naprave lokalne železnice, ki bi tekla od dolenske železnice odcepivša se čez Mirno Mokronog do Tržiča in odtod segala z devlačnico do premogovnikov v St. Janžu ter sklenil, da prevzame v pospešitev te železnice glavinskih delnic ter naročil dež. odboru, da sme izplačati stroške za presojo načrta in stroškovnika do zneska 2000 gld., uvaževaje, da je dež. zbor v svoji seji dne 16. maja l. 1890. sklenil zagotoviti za zgradbo te železnice 10 odstotkov glavnice do najvišjega zneska 100.000 gld. in oziraje se na dejstvo, da je deželni zbor v svoji seji dne 16. jul. 1901 nujni predlog, katerega je poslanec baron Schwegel v zadevi te železnice stavil, soglasno odobril in sprejel, predlagamo:

Deželni zbor skleni:

1. Deželnem odboru se naroča, da vse izvrši v pospešitev končnih priprav za zgradbo te železnice;

2. deželni odbor se pooblašča stopiti v dogovor s lastništvom premogovnika v St. Janžu in če mu da pravnoveljavno poročilo za garancijo obrestovanja glavinske vsote, potrebne v svrhe zgradbe te železnice zagotovi, da izda v imenu dežele zagotovilo garancije za oni milijon gld., ki je pri zgradnji dolenskih železnic preostal, če se ta porabi za zgradbo te železnice.

Krošnjarska pridobnina.

Poslanci dr. Susteršič, Jaklič, Povše in tovariši so nujno predlagali:

Deželni zbor naj sklene:

1. Deželnemu odboru se prepoveduje pobirati deželne doklade od krošnjarske pridobnine.

2. Deželnemu odboru se ukazuje, da krošnjarjem vrne deželne doklade, ki so jo vplačali od 1. januarja 1903 dalje od krošnjarske pridobnine.

3. Deželnemu odboru se nalaga, vse potrebno ukreniti, da se razbremenijo pravi krošnjarji tudi od vseh drugih avtonomnih doklad, v ta namen naj deželni odbor predloži v najkrajšem času zbornici potrebne predloge.

Okrajne ceste.

Poslanci dr. Schweitzer, dr. Zitnik in F. Košak so nujno predlagali:

1. dež. odboru se naroča, da prične l. 1906. z gradnjo okrajne ceste vodeče od Smihela pri Žužemberku na deželno cesto v Žužemberk.

2. dež. odboru se naroča, da ukrene vse potrebno, da se povzdigne tekom l. 1906. občinsko cesto, vodečo iz Trebelnega skozi Ormuško vas v Lukovnik in Nemško vas, v okrajno cesto.

Vodovodi in vode.

Posl. dr. Susteršič, Povše in tovariši so nujno predlagali:

Dež. odbor se pooblašča, da sme za vodovode, za katere so načrti že izdelani in od ministrstva že odobreni, kakor tudi za vse uravnave vodov, za katere so istotako vse predpriprave dognane — brez prejšnjega posebnega dovoljenja dež. zbora deželni prispevek k tem napravam obljubiti in po izvršitvi naprave tudi izplačati. V ta namen sme dež. odbor uporabljati zaklad, ki je bil ustanovljen z zakonom dne 4. septembra 1900. dež. zak. št. 20. in sme osobito v § 3. tega zakona sklenjeno posojilo v to svrhu po potrebi realizovati.

Vloženih je še nekaj nujnih predlogov naših poslancev. Poslanec Povše in tovariši so vložili nujni predlog glede prasičje kuge. Predlog priobčimo.

Vun z volivno reformo! — Dr. Susteršič govori.

Dež. glavar pravi, naj se oba predloga o volivni reformi skupne obravnavata. Zbornica se strinja s tem.

Dež. glavar: Besedo ima dr. Susteršič! Dr. Susteršič: Celo državo pretresa boj brezpravnih narodov proti krivici, ki se hoče še nadaljevati. (Res je!) Katoliško-narodna stranka gleda s ponosom nazaj na svoje delovanje v korist splošni in enaki volivni pravici. Že od nekdaj so bili naši somišljeniki za to pravico; naša stranka se je korak za korakom demokratizirala in je stopila na popolno demokratično ališče v okviru monarhiške države. Vedstvo stranke je prevzelo načelo splošne in enake volivne pravice in ponosen sem, da sem jaz ta predlog stavil. Od takrat je vsa stranka stopila kot en mož v boj za uresničenje te točke našega programa. (Živio!) Z zadovoljstvom vidimo v tem boju danes nekaj drugačen položaj v tej zbornici, kajti druga slovenska stranka je stopila s svojim predlogom na stran splošne in enake volivne pravice. (Kat. naredni poslanci ploskajo). Leta 1902. je kat. narodna stranka stavila prvič v tej zbornici predlog za splošno in enako volivno pravico. In kako je bil takrat ta predlog tu sprejet? Zapisnik kaže: „Veselost na desni — Heiterkeit rechts“. Ta „veselost“ je v teh treh letih že minila, pa jih bo še bolj temeljito minila. (Burni „Živio“ klici). Čita iz zapisnika neke takratne Tavčarjeve ironične in sarkastične opazke, spremljane z veselostjo na desni strani, danes pa en član te stranke, ki nas je takrat ironično sprejel, sam stavlja tak predlog. (Hribar: Pavel!) Pozneje se je ustavni odsek kot maksimum po dr. Tavčarju in dr. Schöpplu hotel koncedirati k večjemu 4 nove mandate za novo kurijo, a zopet z novimi volivni privilegiji, katere mi pobijamo. Danes pa ista stranka nastopa s predlogom za splošno in enako volivno pravico in to po dogodkih, ki so se vršili v zadnjem zasedanju drž. zbora. (Tavčar zardi in nekaj zamrmra). Voditelj narodno-napredne stranke dr. Ivan Tavčar je takrat še govoril proti splošni in enaki volivni pravici in pri glasovanju ni bilo niti enega poslanca te čestite stranke navzočega. Merda je bila to prva pot k poboljšanju. Danes pa isti predlog, kot mi takrat, stavlja ta stranka, kar

mi z veseljem pozdravljamo, če tudi vsebuje ta predlog nekaj, čemur bomo še govorili. (Galerija pozdravlja govornika.)

Kdor predlaga splošno in enako volivno pravico, ta mora tudi v boj za to pravico samopredlog postaviti je jako poceni. Mi vidimo danes, da je večina te zbornice za splošno in enako volivno pravico. Zavolivno preosnovno pa mora izvajati vsakdo vse politične konsekvence; potem moramo politično izolirati in izstradati stranko, ki hoče oropati ljudstvu pravice. Na eni strani nekaj demokratičnega predlagati, na drugi strani se pa vezati z nasprotniki demokratiziranja, ni nobeno delovanje za splošno in enako volivno pravico in predlog nima tiste vrednosti, ki bi jo moral imeti. Kdo je gospodar v tej zbornici, ako pride sedaj zbornica do normalnega dela? V tistem hipu postane gospodar baron Schwegel! (Odobranje.)

Ne grem take daleč, da bi izrekel tako pikro sodbo o veleposestvu, kakor je padla o njem na zaupnem shodu narodnonapredne stranke leta 1894. (Citira znani citat.) In eno leto po tem shodu ste se zvezali z ljudmi, o katerih ste rekli, da jim je manj pri srcu ljudstvo, nego njihovi konji in psi. (Nemški veleposestniki hite gledat znamenite knjižico o shodu zaupnikov narodnonapredne stranke.)

Govornik citira številke, ki kriče o neopravičenosti privilegijev veleposestva in o krivici, ki se godi drugim slojem. En volivec v veleposestvu velja toliko, kot 312 kmečkih volivcev. In upravni odsek v svojem nedavnem poročilu ima pogum izreči, „da je kmečki stan zadostno zastopan v tej zbornici“. Ali kdo izmed veleposestnikov misli, da se bodo te krivice in ti privilegiji še dalje vzdrževati dali? Vsak kmet na Kranjskem ima veliko večji pomen za napredek naše dežele, nego vsak veleposestnik, ki sedi v svojem gradu. (Galerija ploska, tudi Sorani ploskajo.) Rusija in Kitajska nista narodom dali ljudske ustave — posebno je to ugajale mandarinom — ali na Ruskem je stvar že minula. Ruski narod je temeljito končal to bedarijo in ruski carje mora izrekat za načelo splošne in enake volivne pravice.

Ali hočete čakati, da pride pri nas tako, kakor na Ruskem, da mase nareda s silo vderejo skozi ta vrata. (Tavčar, Ferjančič in nekateri drugi liberalci se smejejo.) Dr. Susteršič: Nikar se ne smeajte, saj ste se pred tremi leti tudi smejali, pa vam je smeh že znatno prešel!

Poglejte v zgodovino! Vsako tako gibanje je privedlo do popolnega uspeha in Nemčija je srečna, ker je imela Bismarcka, da ni bilo treba potokov krvi, kakor na Ruskem. Bismarck se je vprašal: Kaj moram svoji domovini dati, da bo močna? Ves nemški narod gleda s ponesom na svoj državni zbor, ki je voljen na podlagi splošne in enake volivne pravice.

Govornik upa, da se v pravem času izvede reforma, katero hoče velika večina ljudstva. Danes še tu sedite, danes še lahko sodelujete pri izpremembi vol. reda, pa pride lahko dan, ko te pravice ne bode več imeli, ko se pojde preko vaših glav. Ne pozabite, da mi nimamo cesarja, ki bi bil prisegel na ustavo in da tisti, ki je kaj ekstroiral, tudi lahko kaj novega da. Ali mislite, da se bo država, ako ne bo mogla iz zadrege, ozirala nato, da Schwegel in Barbo ne bode več voljena v državni zbor? (Smeh, odobranje!) Nismo več daleč od tistega časa, ko se bo reklo: Sve že krvi v žile te države! Ugled našega prestola bo zahteval, da se to izvrši. Takrat Vas ne bo nihče prašal. Danes pa imate še priliko. Govornik nato ostro kritizira privilegije veleposestva. Ta kurija je danes vse čisto nekaj drugega, nego je bila leta 1862. Prvi vol. imenik veleposestva je obsegal 107 volivcev, in kakor je to število padlo, pa v mestih in na deželi število volivcev vedno raste. Od 107 l. 1862. opravičenih glasov je velik del prešel v roke popolnoma drugih rodbin, od 107 takrat opravičenih rodbin jih manjka danes 70. V ustavnem odseku bom stavil predlog, naj vlača preskrbi natančen statističen material o teh izpremembah. Iz tega je jasno: če bi se tudi postavili na stališče kurij, vendar bi se pokazalo, da ta privilegij veleposestva danes že daleko ni več opravičen.

Splošna in enaka volivna pravica je taka državna potreba, da morajo izgniti vsi osebni interesi. Splošna je vojna dolžnost — s kako pravico izključujete potem ljudstvo od sodelovanja pri drž. upravi? Breme ima ljudstvo — pravice se mu pa odrekajo. Ni čuda potem, če imajo pri takem položaju prav obširen delokrog elementov, katerim ni ravno pri srcu obstoj države. Čim več se ljudstvu da pravic, tembolj bo ljudstvo patrijotično. (Odobranje.)

Resnica je, da v širokih masah ljudstva živi še krepko monarhični čut, a če bode še deset let pridrževali ljudstvu pravice, potem utegne drugače priti, priti do ruskih razmer. Čemu pa čakati, ali naj ima vedno prav Bismarck, ki je dejal „Die Geschichte des Hauses Oesterreichs ist eine Reihe von versäumten Gelegenheiten“. Naj se ljudstvo zaupa! (Burno odobranje.) Če bi bila oltar in plemstvo navezana same na plemstvo, bi se jima godilo tako kot na Francoskem, kjer sta se le na plemstvo opirala. Monarhija mora imeti svojo podlago v srcih ljudstva in vera se mora opirati istotako na srca ljudstva. Samo tisti se protisplošni in enaki volivni pravici, ki se ljudstva boje. (Tako je!) Vse nasprotovanje proti splošni in enaki volivni pravici je obseženo samo v besedah: Strah pred ljudstvom. (Odobranje.) Pametna politika je edino: dati moč ljudstvu. Govornik navaja podatke glede davkov, kitudikriče po splošni in enaki volivni pravici.

Od l. 1902. stoji ta zbornica v boju za ljudske pravice in v imenu vseh svojih tovarišev in vse stranke na podlagi soglasnega sklepa izjavljam, da bo ta zbornica ostala tudi naprej v znamenju boja za pravice narodove, da bode primorani dati tudi kos pravice narodu, ki stoji izven te zbornice. Ali hočete še vedno te nenormalne razmere, ali hočete še deset let čakati. (Tavčar kima.) Tudi mi bomo čakali. Za nas čas ne pomenja nič, mi lahko čakamo. (Tavčar: Kaj pa ljudstvo? Klic: Tavčarja bo pomedlo ljudstvo!) Dr. Susteršič: Tavčar vpraša za ljudstvo, odgovoril mu bom. Pri vsaki priliki smo ljudstvu rekli: gre se proti nesmislu, da bi večino tu tvorila le mala manjšina. In ljudstvo se je oglasilo za žrtve, za boj! Na vseh javnih shodih je ljudstvo izrekle odločne volje, da mi boj nadaljujemo in dokler bo ljudstvo tako trdno, bomo tudi mi ostali trdni. (Klic z galerije: Stopi Tavčar pred ljudski shod.) Nas ne bode zbegali, pot smo si začrtali kot resni možje. Gremo naprej, da se bode vi večina udali in da bode odprli vrata narodu v to zbornico. Napravili ste napako. — Vi niste hoteli prijeti v zadnjem zasedanju za naše roke. Takrat bi mi šlo lahko glasovali za kako splošno kurijo, danes je ta moment zamujen, danes mi ne sprejememo več splošne kurije, danes je za nas samo en pogoj: splošno in enako volivno pravico v uni! Vaša napaka se bo maščevala nad Vami. To zgoraj povedano stališče ni moje osebno stališče, to je stališče cele katol. narodne stranke, stališče ogromne večine našega ljudstva. Vem kaj bode rekli: Veleposestniki nočejo glasovati za splošno in enako volivno pravico. Res, Schwegel s svojimi tovariši lahko zapusti to zbornico, tudi to je vaš ceneni izgovor. Trdnjave se ne v zamejo z naskoki, ampak tudi tako, da se trdnjave izstradajo, od strani slovenskih poslancev je treba stvariti falango, da se zvežemo v ta namen, da izvojujemo svojemu narodu splošno in enako volivno pravico. Veleposestniki so sedaj pogumni, oni so si v svesti, da tvorijo „večji del — večino“, a če bo slovenska večina to stranko popolnoma izstradala, dokler ne dovolijo splošne in enake volivne pravice, se veleposestvu in Nemcem na Kranjskem vse odreče. (Odobranje.) Tako se dela resna politika za pravice ljudstva (Burno odobranje v zbornici in na galeriji.)

Ali je v kaki primeri to, da imajo Nemci 11 zastopnikov v tej zbornici, k večjemu 2 mandata jim gresta po številu. Potem bi složno slovensko ljudstvo složno volilo slovensko večino — potem bi bilo popolnoma izključeno, da bi odločevali tu Nemci o sporu med Slovenci. (Dobro!) Kranjski deželni zbor je edini, v katerem bi lahko Slovenci gospodovali. Kako sporo bi s tem dali obupnemu boju ob mejah; (viharno odobranje) v tej zbornici bi se lahko delali veliki koncepti jugoslovanstva, (Burno odobranje na galeriji) potem bi ne prišlo, da bi sklepali na Reki tako važne stvari, pa nas Slovencev niti povabili niso zraven! Pred važn. izpremembami stojimo in ravno jugoslovanski element more tu igrati veliko ulogo. Čul sem predavanje nekega Nemca na Dunaju: „Južno od Drave, Jugoslovani so kakor ustvarjeni iz velike države“. Pustimo tisto nezumno farško gonjo, ki vam je le škodila, (Burno odobranje) začrtajmo si velik skupni jugoslovanski program. (Odobranje.) Dobili bomo Hrvate in skupno bomo delovali za veliko bodočnost domovine. Ali se vam ne smili teren, ki ga vedno več izgubljam. Pustimo te malenkostne vojske, ki jo imamo na Kranjskem in katero moramo primerjati le

z viharjem v kozarcu vode, stopimo skupaj na podlagi velikega ne samo slovenskega, ampak jugoslovanskega programa. (Burno odobranje na galeriji in v zbornici.)

Dr. Susteršič pravi končno, da ne bo nesporazumljenja, da je samoobsebi umevno, da mora danes biti volivna pravica tudi direktna in tajna, glede druge točke pa izpreminja predlog, ker je ustavni odsek že izvoljen, in ker ne bo mogel ustavni odsek vsled kratkega časa ugoditi naši zahtevi v določenem času. Predlaga torej: ustavnemu odseku se naroča, da v najkrajšem času predloži načrt volivne reforme v zgoraj omenjenem smislu, deželnemu glavarju se pa naroča, da v deželnem ustavnem odseku ne predloži svojega poročila, ne skliče seje. Stvar deželnega glavarja je potem, če misli, da je kaj tako nujnega, da se še prej reši in da bi sam po svoji previdnosti stvari, ki jih smatra za nujne ljudske potrebe, dal na dnevni red. Delo za ljudske pravice je pa sedaj najnujnejše delo!

Poziva zbornico, da sprejme nujnost njegovih današnjih predlogov. Dr. Susteršič je govoril od pol 12 ure opoldne do 1. ure popoldne.

Poslanec Hribar nato želi, da bi se seja radi pogreba župnika Malenška prekinila in ker bo tudi on dolgo govoril.

Deželni glavar pravi, da potem ne more danes več biti seja, ker v zbornici še ni luči, in določi, da bo prihodnja seja jutri, v soboto, ob 10. uri dopoldne. Nadaljuje se debata o splošni in enaki volivni pravici.

Štajerske novice.

Dr. Pommer je minolo nedeljo v Brežicah poročal o svojem delovanju proti Slovincem. Na predlog nadučitelja Orniga so Brežiški Nemci dr. Pommerju izrekli zapužanje, da je od veselja sukal dolge svoje brke. Dr. Pommer zeli s svojim obiskom počastiti tudi Sevnico, a ne dobi primerne prestora. Sevnici se bodo jako zamerili Pommerju, ako ga ne sprejme kar naj-slovesnejše.

Za nemško šolo na Pragerskem beračijo sedaj Nemci na vseh koncih in krajih, tudi po nemških listih.

Ponarejalec menjic. V Mariboru je ponarejal menjice usnjarski fabrikant Viljem Stark. Njegovega knjigovodjo Poucha so aretovali, Stark je pa pobegnil.

Krajni šolski svet za okolice Laškega trga je izvolil za predsednika g. Fdvarda Kukca.

Celjska notarska zbornica naznanja: Prošnje za podelitev notarskega mesta v St. Lenartu ali kakega drugega izpraznjenega mesta v celjskem okraju se naj vlagajo do 12. novembra 1905. na celjsko not. zbornico. Zahteva se dokaz popolnega znanja slovensčine.

Mariborski občinski svet je protestiral proti temu, da mariborskega poslanca Wastiana štajerski dež. zbor ni izvolil v noben odsek. Obč. svetnik Krainger je nujno predlagal, naj obč. svet nujno pozove vladu naj predloži zakon za splošno in enako volivno pravico.

Umrl je gosp. Andrej Elsbacher, trgovec v Laškem trgu dne 1. t. mes. Pokojnik je bil obče spoštovan vsled njegovega koreniniga značaja ter znan redoljub, ki je rad podpiral narodna društva. Pogreb bo v petek dne 3 t. m. ob 4. uri popoldne na laškem pokopališču pri sv. Krištofu na domačem Blag mu spomin!

Jubilej stavca. „Südost. Presse“ piše: V Mariboru praznuje 50 letnico svojega delovanja kot stavca Engelbert Hinterholzer, ki je v službi v današnji Kralikovi tiskarni. Ta je znamenit zato, ker je stavil prvi Slovaški spis. Tudi Einspieler in Janežič sta mu dobro znana, ker je že kot učenec nosil k njima pole v korekturo.

Dnevne novice.

Demonstracija za splošno enako in tajno volivno pravico v Gradcu je bila včeraj zvečer. V Aninih dvorinah je bilo več sto delavcev, ki so govorili tudi o stavki v Gratweinu. Obč. svet. Muchitsch je govoril o splošni enaki in direktni volivni pravici. Delavski tajnik Ausobsky je naznanil konec stavke v Gratweinu. Začetkoma so ploskali izvajanjem, a ko so izvedeli, da sta odpuščena delavca Kummer in Tropper, so bili hladni. Govorniki so naglašali, da je veselo, ker se je končala stavka. Vse meči se morajo porabiti, da se doseže splošna in enaka volivna pravica. Po mestu so nato priredili demonstrativen izprehod. Na Glavnem trgu sta govorila graški obč. svetnik Muchitsch in soc. demokratični delavski tajnik Hilari.

Stavka v gratvanjski papirnici končana. Včeraj je bila končana stavka v gratvanjski papirnici. Delavci so podlegli. Pogoji so: Delavca Kummer in Tropper ostaneta odpuščena, v kotlarni se zniža število delavcev za 14, dosedanj delavci v kotlarni dobé posel drugod. Dosedanje stanarine ostanejo v veljavi. Novi delavci nimajo pravice do stanarine. Delavci morajo sami plačevati osebno dohodnino. Občevanje delavstva v vodstvom po zaupnikih preneha. Delavci se morajo sami pogajati z ravnateljstvom. Na kalandrih, pri mokrih in pri rezilnih strojih se prične delo odslej ob ponedeljkih ne ob 7, marveč ob 6. uri zjutraj. Delavcev, ki niso stavkali, ne bode preganjali. Odpuščenih 1100 delavcev sprejme tovarna takoj nazaj v delo. Pogoje je odobrilo delavstvo na skodu včeraj zvečer. Stavke so vodili socialni demokratje.

Biskup dr. Mahnič na Krki je izdal pismo, v katerem odločno zavrača časopisje, ki liturgično vprašanje politično zlorablja.

Umeščen je bil 30. okt. č. gosp. Frančišek Hiersche, župnik na Boštanju, na župnijo Radeče pri Zidanem mestu.

Ponemčevanje. Poštni urad na Savi pri Jesenicah nosi v naše začudenje naslov „Assling-Hütte“. Tega imena dosedaj nihče ni poznal, ampak so si ga umetno naredili, da bi izpodrinili slovensko „Save“. Ali ima poštna uprava nalogo ustrezati nemškim zahtevam?

Poljedelski minister v Idriji. Iz Idrije se nam piše: Ob 10. uri dopoldne se je pripeljal grof Buquoi pogledat naš rudnik. Takoj so se mu predstavili rudarski in drugi uradniki, ogledal si je mestno hišo, c. kr. rudniško ljudsko šolo, sprejemal deputacije delavcev. Ker je patron mestne fare idrijske, podal se je v župno cerkev, pomolil nekoliko časa na klečalniku in pregledal v zakristiji nekatere opravke. Stari umetniške vezan mašni plašč od cesarice Marije Terezije mu je tako ugajal, da je pozneje svojega adjutanta poslal iz sredi cerkve v zakristijo, naj si še on ogleda staro dobro ohranjeno starinsko umetnino. Tudi vsa prenovljena cerkev mu je zelo dopadla, vprašal je g. dekana, je li kaj mimistrstvo prispevalo k gotovo velikim stroškom. Ko mu g. dekan omeni, da je dalo naknadno 1500 K, da se je zadnji dolg poravnal, je rekel: „Me prav veseli, da je podpora naša prišla na tako umestno in pripravno mesto“. Po kesilu podal se je v jamo in v žgalnico. O topilnici se je izrazil, da je malokje dobil pri enakih podjetjih toliko snage in sploh preskrbljeno za zdravje delavcev. Občno se je opazilo, da ga dolga pot iz Dalmacije sem ni utrudila. Rudarske uradnike je posebno veselilo, ker je našemu predstojniku g. Smidu prinesel povišanje. Imenovan je namreč dvornim svetnikom. Ker je on že 7 let v Idriji voditelj rudniške uprave, je imel že toliko dela in sitnosti, da je gotovo zaslužil odlikovanje. Ko je minister slišal, da g. dekan Arko kot deželni poslanec mora k seji, povabil ga je k sebi na voz. Pri tej priliki mu je g. poslanec gotovo pojasnil marsikaj, posebno o naših delavskih razmerah. V koliko se bodo spolnile razne želje, katere so se mu tu razodele, pokazala bo prihodnost. Večkrat se je izrazil: kako rad bi ustregel vsem, a ko so mi roke vezane in ne smem prekoračiti one vsote, katero mi finančni minister odkaže, moram velikokrat s težkim srcem odbiti te ali ono prošnjo. V Logatcu je v hotelu Kramar večerjal in se potem odpeljal naravnost na Dunaj.

Poljedelski minister na Notranjskem. Ekselencia gospod poljedelski minister se je odpeljal včeraj zjutraj z brzovlakom v Logatec in si natanko ogledal tamošnjo mlekarstvo. Spremljali so ga okrajni glavar Haas, ministerialni tajnik baron Laken in mlekarški nadzornik Legvart, v torek pa si je gospod minister ogledal mlekarstvo v Prestranku in je natanko popraševal, kako se mlekarstvo na Kranjskem izplača, koliko stanejo mlekarne itd. Ko se mu je povedalo, da imamo na Kranjskem 63 mlekarstev, ki imajo skupno 14 milijonov litrov mleka, se je minstr izrazil, da Kranjska v mlekarstvu silno napreduje in da je v

tej stroki med prvimi deželami v Avstriji, dasiravno je mlekavstvo le v kmečkih rokah. Iz Logatcu se je odpeljal gospod ministr v Idrije da si tam ogleda rudnike.

— **Umrla je** 1. t. m. v Mariboru gospa Agneza Wiesthaller, roj. Jug, mati gimnazijskega ravnatelja v starosti 85 let. Pokopali so jo 2. t. m.

— **Pogreb g. Pakiža.** Vsled jake nam neljube pomote je izestalo v zadnjem porečilu, da je pri pogrebu zastopal deželni odbor g. deželni svetnik Matija Bamič, ki je visoko čislal pokojnika kot ljubljivega in vrliga moža. Dalje naj se čita, da je med drugimi položila venec na krsto tudi rodina Mikuličeva.

— **Smrtna kosa.** V petek je umrl v Predelu na koroški meji znani gostilničar g. Ferdinand Valas. — V Medani je umrl posestnik g. Josip Perin, star 76 let. — Umrl je v Podgori, župnije Prečna Alojzij Erbežnik, ki se je šele vrnil od vojakov.

— **Poizkušen ropar. umor.** Pri stavbi železnice v St. Rupertu na Koroškem je 18 let stari delavec Peter Pascolo zahteval od delavca Franca Repnija, naj mu posodi denar, zato bo pa on namestu njega stal na straži. Repnija mu je dejal, da nima drobiža. Nato je Repnija šel spat. Ko je spal, priplazil se je k njemu Pascolo ter Repnija s sekire udaril po glavi. Repnija je težko ranjen skočil po koncu. Dasi je napadalec zadal Repniju še par ran z nožem, posrečilo se je Repniju zbežati. Pascolo je nato Repniju oropal 150 K in pobegnil. Repnija leži sedaj v bolnici, a ni skoro upanja, da bi okrevl.

— **Nov izum.** Gg. M. Schneller in Josip pl. Fuzy, uslužbenca trvdke „Bratje Kronfeld“ v Zagrebu, sta izumila stroj, s katerim vsak trgovec in obrtnik lahko takorekoč igraje napravi šatulje in poštne pošiljke. Ta stroj je jako majhen, a dela velike in majhne šatulje.

— **Imenovan** je za subprijorja v konventu usmiljenih bratov v Kandiji č. g. Fr. Franc Seraf. Dedek.

— **Streljanje jerebic.** Vrhniške lovske društvo je vsled zgodnje zime prepevedalo v svojih leto višjih streljanje jerebic od 1. novembra naprej.

— **Dr. Körber pojde v Egipt.** Bivši ministrski predsednik dr. Körber se poda v početku novembra v Egipt, kjer ostane več časa.

Osebnosti. Imenovan je za poveljnika 44. deželnoobrambne infanterijske brigade v Ljubljani poveljnik dež. bramb. polka št. 18 Feliks Bonjean. — Umirevjen je deželnoobrambni evidenčni oficijal g. Franc Perhanz v Krškem.

— **Vojaške zadeve.** Bivši ljubljanski brigadir gener. major pl. Angerholzer je postal pedmaršal. Za generalnega majorja je imenovan poveljnik 56. pehotne brigade v Ljubljani G. Seibt. Za polkovnika pri 17. pešpolku je imenovan K. Scotti. Za nadporočnike so imenovani Alf. Svetek pri 2. bos. her. polku, Josip Novak pri 87. polku in Emil Petsch pri 17. pešpolku. Za poročnike so imenovani: Ig. Hočevar pri 17. pešpolku, Ivan Možina pri 17. pešpolku, Bogumil Kačič. Za provijantne poročnike so imenovani L. Karba, Fr. Pintar in Jos. Podboj.

— **Iz Idrije** se nam poroča: Javni delavski shod. Delavski zastopniki zbrani dne 19. p. m. so sklenili sklicati dne 5. t. m. ob 9. uri dop. javni del. shod v pivarno „pri Črnem orlu“ in na istem predložiti skupnemu delavstvu resolucijo z ozirom na sklep jav. del. shoda z dne 24. septembra t. l. Ker je shod za vse tukajšnje delavstvo važnega pomena, je želeli, da se ga isto kar mogoče polnoštevilno udeleži.

— **Odlikovanje.** Gosp. Matija Prosekar, posestnik na Plešivcu nad Kotmarovsjo, je dobil na čebelarski razstavi v Tešinu v Sleziji za razstavljene čebele in med dve odlikovanji, bronasti kolajni.

— **Premeščen** je iz Idrije v Joachimsthal blagajnični kontrolor J. Brumy.

— **Izpremembra ravnatelj v Vevčah.** Za tehničnega ravnatelja v vevški papirnici je imenovan gosp. inženir Pavel Wagner. Trgovski ravnatelj ostane uradni načelnik g. Karol Poche.

— **Uboj in poizkušen samoumor.** 50letni posestnik Matija Dancu je bil zasačen pri poljski tatvini na potu, ki pelje v Sv. Križ pri Trstu. Poljski paznik Matija Pertot ga je dobil pri tatvini in mu ukazal naj gre z njim. Dancu se ni obotavljal, samo prošil je, da bi šel zadaj, da nebi

take ljudje vedeli, kaj se je zgodilo. Pertot je dovolil, a kmalu je začutil na glavi hud udarec. Ko se je okrenil udaril ga je Dancu še enkrat, a Pertot se je vrgel nanj, čeprav je močno krvavel in mu strgal orožje. Dancu je potem zbežal in Pertot je prišel z velikimi težavami do zdravnika. Ovdal je dogodek orožnikom, ki so našli potem storilca v nekem prepadu v krvi ležečega. Hotel se je ubiti sam, a se mu ni posrečilo. Dancu je a bolnišnici a Pertot se zdravi doma.

— **Zrtva burje.** Martina Sedmak, posestnika v Sv. Križu, je vrgla burja z nekega zidu. Poškodoval se je tako, da je potem v bolnici umrl.

— **Stirje prazniki v dveh tednih.** Dva tedna, ki imata vsak same po 4 delavnice, nas kmalu razveselita. Božični dan bo na ponedeljek in novo leto tudi; Sv. trije kralji na soboto — torej v dveh tednih 4 prazniki in 2 nedelji.

— **Umrl** je dne 18. okt. slovenski rojak, veleč. g. Janez Kocmut, prisednik duhovnega stola in župnik v Prezoru senjske škofije, rojen v Trnovcu župnije Sv. Belfenka pri Bišu. Previden s sveti zakramenti za umirajoče je celi čas svojo belezen (vodenico) z vzorno potrpežljivostjo prenašal. Bil je goreč duhoven, zelo zavzet za slavo Božjo in spas svojih ovčic. Sezidal je in lepo ukrasil novo župno cerkev, in bil tam župnik celih 31 let. Bil je posebno priljubljen tako pri svojih sobratih duhovnikih, kakor pri svojih faranih. N. v m. p.!

Ljubljanske novice.

Iz Južno vrtime. Vsled južnih vetrov in dežja pričel se je sneg tajati. V ravnini in na solnčnih straneh ga precej pobira, na senčnih strani pa bo še obležal do novega. Vsled kopnenja pa bodo ezir. so že narasle tudi vode. — Ljubljanka kaže že 0.60 m. nad normalom. Sava pri Žalogu 0.20 m. Da bi le na polju tolike skopnel, da bi kmetovalec mogel priti do svojih poljskih pridelkov!

Iz Ameriko jo je hotel popihati delavec Franc Juvancič roj. v Zburah pri Smarjetu. Ker pa se ni nosil vojaške suknje, ga je na kolodveru službujoči stražnik ustavil in aretoval.

Iz Slovensko gledališče. Iz pisarne „Dramatičnega društva“ se nam piše: V soboto, dne 4. novembra se ponavljajo sliki „Salome“ in „Knez Semberjski“ ter opera „Mara“, v petek. — V nedeljo popoldan ob 3. se ponavlja izvanredno, izven vsakega abonementa ob zelo znižanih cenah „Mlinar in njegova hči“. — V torek, gluma „Detektiv“. — Opera študira sedaj Verdi „Aida“, drama pa Beyerleinov „Mirozov“.

Iz Hud pijanček. Danes po noči se bil nek delavec tako navlekel, da je pričel po Kolodverskih ulicah tako vpiti, da je privabil v obližje policijskega stražnika. Ker se delavec ni hotel pokoriti in je vedno napred vpil, je bil stražnik prisiljen pijančka aretovati. To pa seveda temu ni bilo všeč in da bi mu ne bilo treba v „špek-kamro“, se je naenkrat slekel, in pijanček je stal pred stražnikom v „Adamovi obleki“. To mu seveda nič ni pomagalo, ko je prišel zraven še drugi stražnik, sta dobrovoljčka ogrnila in moral je rad ali nerad vse eno v „špek kamro“.

Iz Tujci v Ljubljani. Meseca oktobra t. l. je došlo v Ljubljano 3587 tujcev — 613 manj kot prejšnji mesec in 36 manj kot v istem mesecu lanskega leta. Od teh se jih je nastanilo v hotelu: „pri Slonu“ 929, „Union“ (od 28. oktobra do incl. 30. okt.) 45, „pri Maliču“ 519, „Lloyd“ 330, „Ilirija“ 236, „pri južnem kolodveru“ 148, „pri bavarskem dvoru“ 119, „pri avstr. cesarju“ 185, pri „Struklju“ 119, „pri Grajzarju“ 82, v ostalih gostilnah in prenočiščih 875. Iz tujih držav jih je bilo 31.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 3. novembra. Pri demonstracijah je tržaški socialist Pittoni z najhujšimi izrazi napadal Avstrijo. Med bojem med ljudstvom in policijo je Daszynski pobral zlomljeno sabljo. Sest rešilnih vozov je odvažalo ranjence. Policija je s tako silo pogonala množice proti kavarni Kaisergarten, da so udrli šipe. Nemir je trajal čez polnoči.

Dunaj, 3. novembra. Pri včerajšnjih tukajšnjih demonstracijah za splošno in enako volivno pravico je bilo težko ranje-

nih 12 oseb, lahke pa 27 oseb. Med ranjeni je tudi neki tehnik Kalina, dokaz da so se demonstracije udeleževali tudi dijaki.

Dunaj, 3. novembra. V nižjeavstrijskem dež. zboru so bili danes burni prizori. Sec. demokratje so interpelirali radi včerajšnjega postopanja policije pri demonstracijah. Jako buren prizor se je razvil med soc. dem. Seitzem in posl. Gessmannom, ki je trdil, da je Seitz v kavarni sedel, ko je policija bila po delavcih. Ces. namestnik je izjavil, da je bila policija izzivana, ker se demonstrantje nanjo metali kamenje. Ces. namestnik je dejal, da je že zapovedal polic. ravnatelju, da se politična vprašanja ne smejo reševati na cesti in da se mora s krepko roko postopati z društvenim in zborovalnim zakonom. Ob četrt na 2. uro je nastal v zbornici mir, nakar se je seja nadaljevala.

Dunaj, 3. nov. Skoro vsi listi, celo „Fremdenblatt“, obsojajo včerajšnje postopanje policije

Dunaj, 3. novembra. Pri včerajšnjih demonstracijah je množica napadla tudi dvorni voz, v katerem se je vozil dvorni maršal cesarjev, razbila stekla na vozu in voz poškodovala. — Danes opoldne so bili sklicani k seji zaupni možje sec. demokratske stranke Razpravljalce se je o generalni stavki avstrijskega delavstva. Rezultat še ni znan. — Radi včerajšnjih dogodkov je v delavstvu silno ogorčenje. Skoro gotovo se prihodnje dni demonstracije za splošno in enako volivno pravico ponove.

Dunaj, 3. novembra. Notranji minister je odredil strogo preiskavo včerajšnjih dunajskih demonstracij. Rezultat bo naznanjen. Cesarju se je danes poročalo o dogodkih. Z zadevo se je bavil ministrski svet.

Dunaj, 3. novembra. Cesar je imenoval generala Uexküllu za generalnega nadzornika čet in poveljnika 4. kora. Tudi general Galgotzy je imenovan za generalnega nadzornika čet. Oba sta dobila zaslužna križca.

Praga, 3. nov. V klubu konservativnih veleposestnikov je predlagal knez Fürstenberg, naj se veleposestvo že v tekočem zasedanju pridruži zahtevi po spremembi volivnega reda, dokler ne bo sploh prepozn.

Praga, 3. okt. Poslanec Peska je interpeliral danes v dež. zboru radi vsak dan se ponavljajočih demonstracij v Pragi, češ, da te demonstracije hočejo pritiskati na glasevanje nemških poslancev.

Peterburg, 3. nov. V raznih ruskih mestih so bili hudi boji ljudstva z vojaštvom. Več oseb je mrtvih, mnoge ranjenih. V mnogih krajih so nemiri proti židom, posebno v Odesi, kjer je zopet množica ropala po židovskih prodajalnicah. Več židov je ubitih, nekaj ranjenih.

la po židovskih prodajalnicah. Več židov je ubitih, nekaj ranjenih.

Peterburg, 3. novembra. Včeraj in predvčerajšnjim so bili veliki nemiri v Kalugi, Groblovu, Minsku, Baku in Sevastopolu. Protižidovski izgredi so bili poleg v Odesi še v Kijevu, Vilni, Elizabetgradu. V Odesi so med ranjenci našli preoblečene policiste. Ljudstvo ropa pri židih in jim zažiga prodajalnice. V Saratovu je ljudstvo židom zažgalo sinagogo.

Reval, 3. novembra. 3000 mož se je zbralo na prostoru včerajšnjih bojev. Na prostor so prinesli 36 krst padlih žrtev. Vse svetilke in hiše so bile zavite v črnine. Pogreb je bil več kilometrov dolg. Javni zavodi so bili vsi zaprti.

Varšava, 3. novembra. Včeraj je bilo tu pri nemirih sedem oseb ubitih, 50 ranjenih.

Varšava, 3. nov. Guverner je izdal oklic, s katerim garantira za še priznane svoboščine in poziva občinstvo, naj ima upanje v vlado.

Lodz, 3. novembra. Tu so se izjavili z ostalimi stavkajočimi solidarnimi tudi pekovski pomočniki ki so stopili v stavko.

Rostok, 3. novembra. Tri dni že tu množica demolira in zažiga poslopja.

Peterburg, 3. novembra. Vlada je izdala manifest, v katerem pravi, da po danih svoboščinah ima udeleževanje pri demonstracijah ves drug pojem nego prej in ima le namen podpirati nemire. Posebno nedopustno je, da se takih nemirov udeležuje tudi dijaki. Vlada poziva občinstvo k miru.

Dunaj, 3. nov. Kardinal Gruba je danes praznoval svoj 85. rojstni dan.

Dunaj, 3. nov. Med ruskimi in avstrijskimi delegati je glede trgovinske pogodbe doseženo sporazumljenje.

Mednarodna panorama
Ljubljana, Pogačarjev trg.

V soboto, dne 4. novembra
zadnji dan razstave:

Bolivija. 2261

Od 5. do 11. novembra razstavljeno:
1. velezanimivo potovanje po

Grškem

Korfu, Potras, Atene, Pirej itd.

Na tisoče priznanj v „zlati knjigi“ dokazuje, da je „mednarodna panorama“ prvi umetni zavod te vrste. Posebno njc prednost obstoji v tem, da predčuje slike čudovito natanko po naravi. Za dijake ter učence posebno primerno nazorno sredstvo.

Prosim malo potrpljenja!!! : : : : :

 Slovenska trgovska obrtna naslovna : knjiga za stolno mesto Ljubljana :

Podpisani si usoja naznaniti, da

ne more prej razposlati, : : : : :

dokler knjiga ni dotiskana.

V tisku se že nahaja : : : : :

ter izide v teku tega meseca.

Prednaročila se že sprejemajo : : : :

od 15. t. m. naprej. 2257 2—1

Zato prosi vljudno malo potrpljenja.

Od 15. t. m. se bode dobivala ta knjiga ter

prosim, naročajte jo. : : : : :

W. R. NUČIČ, I. kranjsko reklamno podjetje, Ljubljana, Šelenb. ulice 6,
I. nadstropje. Telefon 186.

Menjarična delniška družba „MERCUR“
I. Wollzeile 10 in 13, Dunaj, I., Strebelgasse 2.

Nakup in prodaja
vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, donarjev itd. Zavarovanja za izgube pri šrebanjih, pri izrebanju najmanjšega dobitka. — Promese za vsako šrebanje. Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Pojavnila v vseh gospodarskih in finančnih stvarih, potem o kurznih vrednostih vseh špekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni nasveti za dosego kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti naloženih glavnih. 18 150—118

Tisk „Katoliške tiskarne“ v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Dr. Ignacij Zitnik.

Stavka papirnih delavcev pri Sv. Štefanu na Gratkornu.

(Leykam-Josefstal: Gratwein)
(Izvirno poročilo „Slovenca“.)

Zakaj naj zanima Slovence stavka papirnih delavcev pri Sv. Štefanu blizu Gradca, torej v popolnoma nemškem ozemlju? 1. Tukajšnja tovarna je v rokah akcijske družbe „Leykam-Josefstal“, katere ima tovarne tudi v Vevčah, v Podgori blizu Gorice in še drugod med Slovenci; 2. nadvodja tukajšnje tovarne g. Tittel je tudi nadvodja papirnice v Vevčah; 3. nadpovico tukajšnjih delavcev so Slovenci, največ iz Sp. Stajerske, zelo mnogo s Kranjskega, nekoliko tudi s Primorskega. — Vseh delavcev je približno 1700.

Kake so plače tukajšnjega delavstva? Večina delavcev ne dobiva dne, ampak dela na akord, in sicer zaslužijo delavci pri lesu 32–4 K na dan; delavci na dvoru 28–35 K; močiči 5–8 K na dan; profesjonisti 26–4 K; delavci pri papirni mašini 5 K; kurilci 32–34 K; nalagatelji 35–4 kron na dan. Delavke zaslužijo povprečno 15–26 na dan. Razun tega dobivajo pesamezni razne premije. Poročeni, ki so v tovarni že pet let, dobe od tovarne brezplačno stanovanje ali pa odškodnino osmih kron; ravno tako dobe tudi neporočeni brezplačno skupno stanovanje. — Nekoliko premoga se razdeli brezplačno med delavce, drugi premoški pa po nižji ceni. Dohodninski davek plačuje za delavce tovarna, ki znaša približno 24.000 K na leto. Ravno tako dobe poročeni malo njivico za potrebno zelenjavo.

Kako je toraj nastala stavka?

Med lesnimi delavci in vodstvom tovarne so nastale neke razlike; govori se, da so bili delavci baje ogoljufani pri meritvi lesa, o čemur pa vodstvo trdi, da se je zgodilo že pred 6 meseci in sicer pod nadzornikom, ki ni več v tovarni; potem se govori o znižanju akorda. Nato je sklenila tukajšnja presta organizacija soc. dem. delavcev memorandum na vodstvo tovarne radi lesnih delavcev. Ta memorandum je bil res malo robate sestavljen, in tudi pri pogajanju z vodstvom sta se Kummer-vodja tukajšnjih soc. demokratov in zaupni mož Tropper ne prelepe vedla, radi česar jih je nadr. g. Tittel takoj odpustil. Nato je šel Kummer k lesnim delavcem ter jim je povedal, kaj se je zgodilo in je zahteval, da naj lesni delavci delo zapuste, dokler njiu tovarna zopet ne vzprejme. In res lesni delavci so takoj ustavili delo 20. okt. popoldne in tako je nastala stavka lesnih delavcev.

Soc.-dem. društvo pa je takoj sklenilo splošno stavko, ako se zopet ne vzprejmeta oba zaupna moža. Nato se se začela pogajanja med soc. dem. organizacijo in vodstvom tovarne; a nadvodja g. Tittel se ni hotel pogajati s soc. dem. delavskim tajnikom Ströblom, temuž je odpustil iz službe vse stavkajoče lesne delavce, in je pretil, da izpusti tudi vse one, ki se jim pridružijo. Tako so rastla nesporazumjenja vedno bolj in bolj, in ko je hotel nato nadvodja govoriti z Ströblom, ni hote ta priti k njemu, in tako se je začela 24. oktobra popoldne splošna stavka. — Do tukaj je toraj stavka, ki se tiče socij. demokratske organizacije, in ki bi morda lahko izostala, ako bi se soc. dem. zaupni možje nekoliko pametneje obnašali. A tudi vodstvo je mnogo zakrivilo. Že dolgo časa sem — so vedno več in več zahtevali od delavcev, in tako je nastala mera polna. Najbrže pa je iskala tovarna tudi prilike, da na ta način nekežko zniža plače, zviša pa čas dela in odpravi njej neljube elemente. To misel potrjujejo poznejši pogoji, ki jih je vodstvo stavilo, da namreč delavstvo ne bo občevalo več z zaupnimi možmi, in potem znižanje plače.

Takoj, ko se je začela splošna stavka, je vodstvo izpustilo vse stavkajoče delavce in izreklo, da kdor hoče delati, se mora podvreči novim pogojem. Ti pogoji so: Tovarna ne bo plačevala več dohodninskega davka; stanovanje si morajo sami oskrbeti ali pa tovarni za stanovanje odškodnino plačati. Delavci ne dobe brezplačnega premoga, ne po nižji ceni, ravnotake tudi nebenih njiv in brezplačnega gnoja. Večje delo in manj plačila, i. t. d. — Seveda s tem vodstvo ni pomirilo razburjenih duhov, ampak ti pogoji so bili ognj v strehi. Iz tega se tudi vidi, kakor da bi vodstvo nekake pričakovalo stavko. Da bi napravilo vodstvo needinost med delavci, je delalo onim, ki delajo, razne obljube: njim se nič ne skrbi, ampak ostane vse pri starem, da bi se jim nič hudega ne zgodilo, stanujejo v tovarni, kjer skrbi vodstvo za vso njih oskrbo, jedo in pije na račun tovarne. Dela jih pa približno 150, a njih število se vedno bolj in bolj krči.

Da vodstvo tovarne resno misli s svojimi pogoji, je takoj začelo izplačevati delavce dne 26. okt., pri kateri priliki so se jim dale tudi delavske bukvice, katerih pa

nise hoteli sprejeti, tudi se jim je naznanilo, da morajo zapustiti vsi stavkajoči v 24 urah tovarniška stanovanja.

Najbolj važno pri tej priliki je, da je tukajšnja presta organizacija soc. dem. delavcev začela stavko, ne da bi se izporazumela s soc. dem. vodstvom v Gradcu in na Dunaju, radi česar se je bile bati, da ubogi delavci ne dobe nobene podpore, katere res tudi danes niso še prijeli, dasi je soc. dem. nadvodstvo stvar ugodno rešilo. Torej čemu vplačujejo ubogi delavci med letom toliko kron? Kje so te krone? Ali ne bi bile boljše, da bi imeli kako organizacijo, kjer bi ostal denar doma?

Ker je vodstvo pretrgalo vsa pogajanja z delavstvom, sta posredovala okr. glavar pl. Schick in dež. namestnik Clary u. Aldringen, in res je vodstvo tovarne sprejelo delavskega vodjo g. Bernaja z Dunaja kot zastopnika delavcev. Pogajanja napredujejo zelo počasi, ker nobena stranka noče odjenjati. Kdaj se bo stavka končala, se ne ve. Morda bi se že končala, ako bi vsi delavci popolnoma solidarno stavkali dočim jih vedno še nekaj dela, med njimi celo nekateri prejšnji soc. dem. zaupni možje. Dasi je bila morda v začetku stavka nekoliko neopravičena, bolj strankarska, je sedaj v svojem drugem delu popolnoma opravičena, ker sedaj se gre za staro plačo, in sedaj je treba vztrajati na braniku.

A slovenski delavci v domovini naj ne gredo sedaj na limanice in naj ne pridejo v Sv. Štefan, dokler si ne pribore tukajšnji delavci svoje stare plače.

Dne 30. t. m. je plakiralo vodstvo tovarne, da sprejme vse delavce, ki hočejo delati pod starimi pogoji in sicer naj se za delo oglase v treh dneh.

Belokranjske novice.

b **Umrl** je Predgradu, starotrške župnije, g. Jurij Strk, oče veletrške rodovine na Vinici. Bil je vseskozi značajan mož, kakršni so redki dandanes. Pokoj njegovi duši, veleodlični rodbini pa naše sožalje.

b **Zmrznjenega** so našli v ponedeljek v snegu četrte ure daleč od Starega trga pri Poljanah krošnjarja Petra Pajana iz Gorence št. 43. Mož je bil doma iz lukevdolske župnije in je šel domov iz Crnomlja. Bržkone se je zgrudil v sneg od prenaporne poti in je ondi obležal.

b **Sneg** je napravil veliko škodo tudi po poljanski dolini na drevju, posebno polomljeno je sadno drevje.

b **Vsled deževja** je bila skoro vsa okolica pri Dragatušu pod vodo še pred padlim snegom.

b **Pogorel** je vinski hram Suteja, posestnika v Dolenjih Radenci.

b **Rekurz** so vložili proti volitvam v starotrški občini propadli kandidati. So res čudni ti ljudje. V resnici so imeli občino tri leta, velilni imenik je bil razporejen zakonito, komisija pri volitvi je bila njihova in nobenega ugovora ni bilo od njih strani, a sedaj po volitvi se pritožijo sami proti sebi.

b **Kolpa** mečno narašča, ker velike množine snega kar vidoma ginejo.

Naročajte se na „Slovenca“!
Nabirajte novih naročnikov!
Cim več bo naročnikov, tem bolj se bo „Slovenec“ izpopolnil in več bo nudil svojim čitateljem.

Spominjajte se „Družbe sv. Cirila in Metoda!“

Novo istrsko vino

se pošilja natančno po naročilu: **muškat, belo vino, refošk, teran.** Specijelno **belo vino** za sv. maše.

Prodaja po najnižjih cenah
Anton Ferlan di Giorgio
Rovinj, Istra. 2186 24–3

Odda se s 1. novembrom lokal

za pisarno ali prodajalno v Sodnijskih ul. 4, za 1. febr. velik lokal za prodajalno ali pisarne istotam, in konečno v Kolodvorskih ul. 32 za 1. februar stanovanje s 5 sobami. Več pove kamnosek **Al. Vodnik.**

Važno za vsako gospodinjstvo!

Če hočete žgane kave z velearomatičnim okusom, močjo in izdatnostjo, kupujte samo žgane kave

Prve ljubljanske

velike pražarne za kavo

KARLA PLANINŠKA na Dunajski cesti

nasproti kavarni „Evropa“

ki spajajo vse te vrline.

1194 104–41

„Andropogon“

(Iznajditelj P. Herrmann, Zg. Poljskava.)

Je najboljša, vsa pričakovanja prekašajoča sredstvo za rast las, katero ni nikako sleparstvo ampak skozi leta z nenavadnimi uspehi izkušena in zajamčeno neškodljiva tekočina, ki zabrani izpadanje las in odstrani prahaje.

Značilno je, da se pri pravilni rabi že čez 4 do 5 tednov opazi močna rast las, kakor tudi brade, in imajo novo zrasli lasje pri osi velih zopet svojo nekdanjo naravno barvo. — Mnogoštevilna priznanja. Cena steklenice 3 krone. Dobi se v vseh mestih in večjih krajih dežele.

Glavna zaloga in razpošiljatev v Ljubljani pri gosp. Vaso Petričič-u.

V zalogi imajo tudi gg. U. pl. Trnkoczy, Anton Kanc in Ernst Sark v Ljubljani, M. Rant v Kranju, in lekarna „Pri angelju“ v Novem mestu.

Kmetovalci!

Mastin

za prašiče, pujske, krave, teleta, vole, ovce, perutnino, konje.

Le pod tem imenom, katero je zakonito zavarovana znamka, dobite zanesljivo pristni doktor pl. Trnkoczy-jev kranjski redilni prašičji prašek. Najboljši dodatek krmi, zdravno in dietetično sredstvo za pitanje. Ta zdravilni dodatek krmi je dobil tisoče zahvalnih pism. Na razstavah v Londonu, Parizu, Rimu in na Dunaju najvišje medajle. — 1 zavojev velja 50 vinarjev in se dobi pri vseh trgovcih; po pošti po 5 zavojev iz glavne zaloge: Lekarna Trnkoczy, Ljubljana. Trgovci itd. dobijo popust. 1903 26–26 D 2

kot zdravilni vreclec že stoletja znana v vseh boleznih

sapnih in prebavnih organov,

pri protinu, želodčnem in mehurnem kataru. Izvrstna za otroke, prebolele in med nosečnostjo.

Najboljša dietetična in osvežujoča pijača.

Izvirnik: Giesshübl Sauerbrunn, telez. postaja, zdravilno kopališče pri Karlovi varti. Prospekti zastoj in franko.

V Ljubljani se dobiva v vseh lekarnah, večjih specijalnih prodajalnicah in trgovinah z jestevinami in vinom.

Zaloga pri Mihael Kastner-ju in Peter Lasenik-u v Ljubljani 32 52–41

Kupujte narodni kolek!

2245 3–2

Oklic.

C. kr. okrajno sodišče v Ljubljani naznanja, da se je dovolila prostovoljna dražba hišnega posestva Marije Pollak, vl. št. 178 kat. obč. mesto Ljubljana, hišno št. 5, v Zdovskih ulicah v Ljubljani in se vrši taista

dne 10. novembra 1905 ob 11. uri dopoldne

v pisarni c. kr. notarja Frana Plantana v Sodnijskih ulicah št. 2. I. nadst.

Vsak ponudnik mora založiti na roke prodajnega poverjenika pred ponudkom kot vadij 10 % na 90.000 kron določene vsotne cene, tedaj 9.000 kron v gotovini ali v vrednostnih papirjih, v katerih se smejo nalagati novi varovancev po kurzu dunajske borze prejšnjega dne, ali v vložnih knjižicah tuzemskih hranilnic ali posojilnic z neomejeno zavezo.

Zdražitelj prevzame terjatve knjižnih upnikov v osebno plačilno zavezo in obrestovanje od 1. svečana 1906 dalje. — Ostanek najvišjega ponudka pa ima poplačati v petih zaporednih letnih obrekih s 5 % obrestmi od 1. svečana 1906 dalje.

Dražbeni pogoji se lahko pregledajo med navadnimi uradnimi urami pri sodišču ali v pisarni g. dr. Frana Vok, c. kr. notarja v Ljubljani.

Lastnici posestva, ki se bo prodajalo, se pridrži pravica, doseženi najvišji ponudek takoj bo sklepu prodaje ali vsprejeti, ali pa odkloniti.

C. kr. okrajna sodnja v Ljubljani, odd. I.

dne 28. oktobra 1905.

V špecerijsko trgovino
IVANA PERDANA v LJUBLJANI

se sprejme takoj

deček

2249 poštenih starišev. 3–2

Veliko presenečenje!

Nikdar v življenju več take prilike!

500 komadov

2255 3–1 Za gl. 195.

1 prekrasno pozlačena precijska ura z veržico, natančno idoča, za kar se 3 leta jamči, 1 moderna svilena kravata za gospode, 3 komadi ff. žepnih robcev, 1 eleg. prstan za gospode s ponarejenim žlahtnim kamnom, 1 dulec (ustnik) za smotke iz jantarja, 1 elegantna damska broža, novost, 1 prekrasno žepno toaletno zrcalce, 1 usnat mošnjiček za denar, 1 žepni nožek s pravo, 1 par manšetnih gumbov, 3 naprsni gumbi, vsi iz 3 % duble zlata s patentiranim zaklepom, 1 par boutonov iz simli briljantov, zelo podobni, 3 šaljivi predmeti, ki vzbujajo pri mladih in starih veliko veselost, 20 predmetov, potrebnih za dopisovanje, in še čez 400 raznih predmetov, ki so v domačiji neobhodno potrebni. Vse skupaj z uro vred, ki je sama tega denarja, vredna velja samo gl. 195. Razpošilja proti poštenu povzetju ali če se denar naprej pošlje.

Dunajska centr. razpošiljalna tvrdka
P. Lust, Krakov št. 565.

NB. Za neugajajoče se vrne denar.

1164 51–23

Samo 6 dni

Havre - New York

vozijo zanesljivo najhitrejši brzoparniki Francoske prekomorske družbe.

Edina najkrajša črta čez

Bazel, Pariz in Havre v Ameriko.

Veljavne vozne liste in brezplačna pojasnila daje edino

oblastveno potrjena potovalna pisarna

ED. ŠMARD

v Ljubljani, Dunajska cesta 18, v novi hiši »Kmetke posojilnice«, nasproti znane gostilne pri »Figovcu«.

Št. I. 162/5

1

Vse cene se razumejo s poštnino vred; pri skupnih naročilih odpade poštnina.